

دیدگاه

ناصر پوررضا کریم سرا مدرس دانشگاه و دکترای جامعه شناسی اقتصادی و توسعه

مرگ آرام پیاده‌راه‌ها در سکوت مدیریت شهری

سال‌هاست تهران با ترافیک، آلودگی و بی‌نظمی شهری دست‌وپنجه نرم می‌کند، اما در سال‌های اخیر پدیده‌ای آرام و بی‌صدا چهره شهر را دگرگون کرده است: انبوه موتورسیکلت‌هایی که همه مرزها را درزودپده‌اند. از پیاده‌رو تا خط ویژه، از میدان تا کوچه‌های بن‌بست، حضور موتورها چنان عادی شده که گویی بخشی طبیعی از زندگی شهری‌است؛ اما در واقع نشانه بحرانی چندوجهی در زیست شهری ماست. کافی است چند دقیقه در یکی از پیاده‌روهای مرکزی یا جنوبی قدم بزنید تا با صحنه‌ای آشنا روبه‌رو شوید: رژه بی‌پایان موتورسیکلت‌هایی که از میان مردم عبور می‌کنند، زنگ خطرها و بوق‌ها، لرزش سنگفرش و فریادهای اعتراضی که بی‌پاسخ می‌مانند. این فقط یک مساله ترافیکی نیست؛ نشانه‌ای از زوال تدریجی «حق به شهر» است.

در دهه‌های اخیر، تهران در برابر فشار ترافیک و کمبود حمل‌ونقل عمومی، به پناهگاه موتورسیکلت‌ها تبدیل شده است. بیش از سه میلیون موتور در شهر تردد می‌کنند؛ بسیاری فرسوده، آلاینده و فاقد پلاک. شاید از نظر اقتصادی، موتور گزینه‌ای ارزان و موقت باشد، اما از منظر اجتماعی و زیست‌محیطی، پیامدهای زیادی دارد. نخستین قربانی این گسترش بی‌ضابطه، پیاده‌راه‌ها هستند. در همه دنیا پیاده‌راه‌ها نماد «حق رفت‌وآمد امن شهروندان» به شمار می‌روند؛ فضایی برای تنفس، تعامل، گردش و احساس تعلق به شهر. اما در تهران، این حق ساده و انسانی در حال زوال است. کافی است دقایقی در مرکز یا جنوب شهر قدم بزنید تا ببینید چگونه موتورسواران بی‌محابا از میان عابران عبور می‌کنند، از روی سنگفرش‌های مخصوص پیاده‌ها می‌گذرند و امنیت را از فضاهای عمومی می‌ربایند. بسیاری از شهروندان امروز ترجیح می‌دهند از پیاده‌راه عبور نکنند، چون آن را امن نمی‌دانند؛ و این یعنی مرگ تدریجی حیات مدنی در فضاهای شهری.

پیاده‌راه در ذات خود تجلی «حق همگانی برفضا»ست؛ مکانی که همه در کنار هم، فارغ از وسیله نقلیه، حضور دارند. وقتی موتورها این فضا را اشغال می‌کنند، در واقع نمادی از تصرف فضاهای عمومی توسط منافع فردی شکل می‌گیرد. نظریه «حق به شهر»، که هانری لوفور در دهه ۱۹۶۰ مطرح کرد، یادآور می‌شود که شهر تنها خیابان و ساختمان نیست، بلکه میدان کنش شهروندان است؛ جایی که انسان‌ها باید بتوانند در آن زیست کنند، تصمیم بگیرند و حضور معنادار داشته باشند. لوفور تأکید می‌کرد که «حق به شهر» یعنی حق بازآفرینی فضا بر پایه نیازهای انسانی، نه صرفاً الزامات سرمایه‌ای و سرعت. در تهران امروز، فضا به نفع سرعت مصادره شده است. راکب موتورسوار، که اغلب قربانی نظام اقتصادی ناعدالته و شغل‌های ناپایدار است، برای رساندن بسته یا رسیدن به مقصد، ناچار از شکستن قانون می‌شود. این عمل فردی، در مقیاس جمعی، به تولید فضایی نابرابر می‌انجامد؛ عابری که می‌خواهد آزادانه قدم بزند، باید کنار برود؛ مادری که دست کودک خود را گرفته، باید تپرسد؛ و پیاده‌راهی که باید نماد حیات مدنی باشد، تبدیل به گذرگاهی خطرناک می‌شود.

از منظر جامعه‌شناسی شهری، بحران موتورسیکلت‌ها در تهران صرفاً مسأله‌ای فنی یا ترافیکی نیست؛ بلکه بحران «حق شهروندی» در فضاهای عمومی است. وقتی قانون حضور موتورسوار در پیاده‌راه را نادیده می‌گیرد، در واقع حق عابران برای استفاده امن از فضا را سلب کرده است.

در چنین شرایطی، شهروندان به‌تدریج به بی‌نظمی خو می‌گیرند. تخلف‌های کوچک به رفتار عادی بدل می‌شوند و «حق به بی‌نظمی» جای «حق به شهر» را می‌گیرد. این روند نه فقط نظم فیزیکی، بلکه نظم اخلاقی شهر را هم فرسوده می‌کند. شهری که در آن مردم از پیاده‌روی می‌ترسند، شهری است که سرمایه اجتماعی‌اش در حال فروپاشی است.

مادر و کودکی که از ترس موتورسواران، حق معمول راه رفتن را دست داده‌اند، نماد همین فروپاشی‌اند. کاهش ایمنی، ایجاد ناهنجاری و رواج «حق به بی‌نظمی» در برابر «حق به شهر»، هنگامی تشدید می‌شود که نهادهای مدیریت شهری، بویژه شهرداری، مسئولیت قانونی خود را در حفاظت از فضاهای عمومی جدی نمی‌گیرند. شهرداری باید نقش فعال‌تری در حفظ، بازآفرینی و ارتقای کیفیت پیاده‌راه‌ها ایفا کند. یکی از مهم‌ترین ابعاد این تحلیل، غفلت از برنامه‌های آموزشی مؤثر است.

در اوخر دهه ۹۰ (۱۴۰۰-۱۳۹۸) شهرداری تهران تجربه‌ای متفاوت را در حوزه آموزش و فرهنگ‌سازی شهری رقم زد. طرحی با عنوان «کمپین موتورسوار خوب» به همت اداره کل آموزش‌های شهروندی معاونت امور اجتماعی و فرهنگی و با همکاری معاونت حمل‌ونقل و ترافیک و پلیس راهور تهران بزرگ اجرا شد. این کمپین با هدف ترویج رفتارهای ترافیکی مسئولانه طراحی شده بود؛ از جمله تردد نکردن موتورسیکلت‌ها در خطوط ویژه، تونل‌ها و پیاده‌راه‌ها، استفاده از کلاه ایمنی و رعایت سرعت مطمئن.

در کنار اقدامات اجرایی، برنامه‌های متنوع آموزشی و فرهنگی نیز در قالب این طرح شکل گرفت: تولیدات رسانه‌ای (طرح‌های گرافیکی، موشن‌گرافیک و ویدئوهای آموزشی)، کارگاه‌های آموزشی، مسابقات هنری، مانورهای موتورسوار خوب و همکاری با سازمان‌های مردم‌نهاد. نتایج اولیه نشان می‌داد که این طرح توانسته است تا حدی در ارتقای فرهنگ ترافیک و آشنایی راکبان با حقوق عابران پیاده مؤثر باشد؛ اما متأسفانه، مانند بسیاری از طرح‌های مقطعی، به‌تدریج به حاشیه رفت و امروز تنها نشانه‌هایی نمادین از آن در شهر باقی مانده است.

فقدان تداوم در آموزش، همان قدر زیانبار است که نبود نظارت. شهری که آموزش را کنار می‌گذارد، دیر یا زود بی‌نظمی را به زبان روزمره خود بدل می‌کند. راه‌حل اما در جریمه‌های بارگنده یا برخورد‌های لحظه‌ای نیست؛ بلکه باید رابطه شهروندان با فضاهای شهری بازتعریف شود. شهر، تنها شبکه‌ای از خیابان‌ها و معابر نیست؛ بلکه زیست‌جهان مردم است. شهری که در آن طراحی شهری، حمل‌ونقل عمومی و آموزش رفتار ترافیکی در پیوند با هم دیده شوند، می‌تواند از دل آشنفتگی به سمت عدالت فضایی حرکت کند.

بازگرداندن پیاده‌راه‌ها به شهر، در حقیقت بازگرداندن حق شهروندی است؛ حتی ساده اما بنیادین که بی‌توجهی به آن، چهره انسانی شهر را کمرنگ کرده است. حقوق چنین هدفی تنها با برنامه‌ریزی مداوم، آموزش پایدار و مشارکت اجتماعی ممکن است. اگر تمرنای شهری انسانی‌تر و قابل‌زیستن داریم، باید از همین جا آغاز کنیم. از احیای حق ساده راه رفتن؛ نه با جریمه‌های مقطعی و برخورد‌های کوتاه‌مدت، بلکه با سیاست‌هایی پایدار، طراحی ایمن و ساختارهایی فرهنگی و مشارکتی.

«ایران» ابعاد مختلف موافقت مجلس با کلیات طرح اصلاح قانون

محکومیت‌های مهریه را بررسی می‌کند

حبس‌زدایی به قیمت تضعیف مهریه

گزارش

سمیه افشین‌فر گروه اجتماعی

حجت‌الاسلام محمدتقی نقدعلی نماینده مردم خمینی شهر در مجلس شورای اسلامی در موافقت با کلیات این طرح، گفت: «در این طرح، موضوع میزان برخورد کیفری و زندان مطرح است، چرا که ایران تنها کشوری است که جوان را به جرم ازدواج به زندان می‌اندازد. برهمن اساس در این طرح از حبس جلوگیری شده و سقف مهریه هر میزان باشد پرداخت می‌شود.» او تأکید کرد: «طبق این طرح وقتی زوجین طی دو سال جدا زندگی کرده باشند و عسر و حرج باشد، حق طلاق به زن داده می‌شود. زهره سادات لاجوردی نماینده مردم تهران و الهام آزاد نماینده مردم نائین، خور و بیابانک با عنوان موافقان طرح سخن گفتند. لاجوردی موضوع مهریه را نیازمند فرهنگ‌سازی و سبب دین بر کردن مرد دانست و با بیان اینکه عدم دارا بودن ضابطه صحیح و مخالفت با فتوای علما از جمله ایرادات این طرح است، گفت: «از طرفی نمی‌توانیم فقط یک بحث را درباره زنان درنظر بگیریم و به سایر بخش‌های آن

مهریه زندان نمی‌سازد

مهریه در این سرزمین فقط یک رسم خشک نیست، بلکه پناهگاهی است که وقتی تکیه‌گاه زن سست می‌شود، به آن دل می‌بندد. سید فرید موسوی نماینده مردم مراغه در مجلس شورای اسلامی که این سخنان را در صحن مجلس و مخالفت با این طرح گفته بود هم به «ایران»

گفت: «هرچند این طرح ناظر بر تمام محکومیت‌های مالی است، اما مهریه بیشترین اثر اجتماعی را بر زندگی زنان دارد.» موسوی در توضیح دلایل مخالفت خود گفت: «مخالفت من به دلیل این بود که می‌تواند توازن میان زن و مرد براساس اسلام را تعیین کند، در این قانون صرفاً حبس و زندان حذف شده و اقدامات باید با نظارت سازمانه‌های الکترونیکی باشد، زن در شرایطی که در عسر و حرج باشد می‌تواند درخواست طلاق کند اما حق طلاق با مرد است. لذا اساس ما باید حفظ بنیان خانواده باشد که این طرح به نفع بانوان است.»

مهریه زندان نمی‌سازد

مهریه در این سرزمین فقط یک رسم خشک نیست، بلکه پناهگاهی است که وقتی تکیه‌گاه زن سست می‌شود، به آن دل می‌بندد. سید فرید موسوی نماینده مردم مراغه در مجلس شورای اسلامی که این سخنان را در صحن مجلس و مخالفت با این طرح گفته بود هم به «ایران»

گفت: «هرچند این طرح ناظر بر تمام محکومیت‌های مالی است، اما مهریه بیشترین اثر اجتماعی را بر زندگی زنان دارد.» موسوی در توضیح دلایل مخالفت خود گفت: «مخالفت من به دلیل این بود که می‌تواند توازن میان زن و مرد براساس اسلام را تعیین کند، در این قانون صرفاً حبس و زندان حذف شده و اقدامات باید با نظارت سازمانه‌های الکترونیکی باشد، زن در شرایطی که در عسر و حرج باشد می‌تواند درخواست طلاق کند اما حق طلاق با مرد است. لذا اساس ما باید حفظ بنیان خانواده باشد که این طرح به نفع بانوان است.»

معاون درمان دانشگاه علوم پزشکی تهران در گفت‌وگو با «ایران» مطرح کرد

توسعه زیرساخت ویزیت بیمار از راه دور

محدنه جعفری گروه اجتماعی

گزارش خبری

به تخصص‌های مختلف را برای ساکنین مناطق دوردست و محروم فراهم کند. دکتر رضا شروین بدو، معاون درمان دانشگاه علوم پزشکی تهران با اشاره به این موضوع به «ایران» می‌گوید: «با فراکیرش شدن ویزیت و مشاوره از راه دور، شاهد کاهش سفرهای طولانی و انتظارهای طولانی مدت برای نوبت خواهیم بود. تجربه‌های نوبت‌آگیری نشان می‌دهد در شرایط مناسب، این خدمات به طور معناداری دسترسی را بهبود می‌بخشد. قطعاً برای افراد ساکن مناطق کم برخوردار، ویزیت آنلاین می‌تواند هزینه‌های مستقیم «هزینه رفت‌وآمد و اسکان» و غیرمستقیم «از دست رفتن فرصت کاری، مراقبت از فرزند و…» را کاهش دهد.»

ارتقای رضایتمندی از خدمات سلامت با پزشکی از راه دور دکتر بدو با اشاره به اینکه از سال ۱۴۰۲ در دانشگاه علوم پزشکی تهران درگاه کلینیک مجازی با هدف ارائه خدمات ویزیت و مشاوره آنلاین راه‌اندازی شده است، توضیح می‌دهد: «استفاده از این درگاه مجازی در ارائه خدمات از راه دور در زمان جنگ ۱۲ روزه که حفظ امنیت جانی بیماران اولویت بالاتری داشت، نشان داد استفاده از خدمات ویزیت از راه دور هم برای پزشکان و هم بیماران تجربه خوشایند و امنی است که میزان رضایتمندی از شاخص

وکیل

خرمشاهی، وکیل دادگستری:

حبس‌زدایی از محکومین مهریه اقدام مثبتی است چون

با حبس کردن مرد

مشکلی حل نمی‌شود، اما

این معضل را باید از همان ابتدا حل کرد و برای

آن ضمانت اجرایی در نظر گرفت اگر

از همان ابتدا بحث ضمانت

مهریه و چگونگی پرداخت آن

مشخص شود شاید

اصلاً نیازی به حبس‌زدایی هم وجود نمی‌داشت

با بیان اینکه اگر زنی به ما مراجعه می‌کرد و می‌گفت همسرم قابل تحمل نیست فرهنگ ما چه جوابی به او می‌داد، گفت: «به او می‌گفتیم بروبیساز و زندگی کن. حالا چون در بحث مهریه مردان دچار مشکلاتی شده‌اند همه می‌خواهند اقدامی انجام بدهند ولی برای قرار برخی افراد از مسئولیت شخصی‌شان نباید حق نیمی از جامعه را ضایع کنیم. به نظرم با اینکه در اصلاح قانون بر حبس‌زدایی تأکید شده اما من هیچ موردی برای رعایت حقوق زن در مواد مختلف آن مشاهده نکردم.» این نماینده حقوق زن در مواد مختلف آن مشاهده نکردم.» این نماینده معتقد است با اصلاح این قانون مشکلات مهریه در جامعه کمتر نمی‌شود و فقط پشتوانه زنان در جامعه تضعیف شده است.

قرار نبود طرح مطرح شود

سمیه سادات حسنی حلم، وکیل پایه یک دادگستری و عضو شورای مرکزی کانز تکریم زن و خانواده هنوز در بهت تصویب کلیات طرح است. او به «ایران» گفت: «با توجه به شرایط کشور قرار نبود که حتی کلیات طرح در مجلس مطرح شود و به ما اطمینان داده بودند که مطرح نمی‌شود. متأسفانه علی‌رغم تمام وعده‌هایی که به ما داده بودند کلیات این طرح به تصویب رسید و حالا مجلس باید وارد بررسی جزئیات شود.» او با بیان اینکه ما هم می‌توانستیم زنان را جلوی مجلس ببریم، اما جامعه زنان کشور هیچ وقت به دنبال ایجاد مشکل نبوده است، گفت: «طرح ده ماده بود، یکی از مواد آن تقلیل ضمانت اجرا از ۱۱۰ به ۱۴ سکه بود که محل بحث زیادی بود در ظاهر آن را حذف کردند که بتوانند طرح را به صحن بیاورند. حقوق زنان ما حذف می‌شود و این پشتوانه از بین خواهد رفت. باید پشتوانه‌های دیگری در کنار مهریه در نظرمی گرفتیم که در این طرح به آنها هیچ اشاره‌ای نشده است. خواهران و مادران ما و زنان ایرانی پشتوانه‌ای جز مهریه ندارند و اگر قرار به اصلاح است باید عادلانه و دوطرفه باشد و نه یک طرفه به نفع مردان.» موسوی با بیان اینکه همه باید به رای مجلس احترام بگذاریم، گفت: «زنان ستون نجابت جامعه هستند و متأسفانه امروز اتفاق خوبی برای این‌ها رقم نخورده است. اینکه به هر حال مردان با میل خودشان مهریه را تعیین می‌کنند و بعد از به هم خوردن رابطه فریاد سرمی‌دهند که مهریه زیاد است و زنان دل مهریه شده‌اند، اصلاً درست نیست. این موارد دلایل موجهی برای عوض کردن طلاق، شروط ضمن عقد، بحث

وکیل

با فراگیر شدن ویزیت و مشاوره

از راه دور، شاهد کاهش

سفرهای طولانی و انتظارهای

طولانی مدت برای نوبت

خواهیم بود. تجربه‌های داخلی و خارجی نشان می‌دهد

در شرایط مناسب، این خدمات به طور معناداری

دسترسی را بهبود می‌بخشد

نظام مالی زوجین، اجرت المثل در زندگی زناشویی، اشتغال زنان و… را حل می‌کردند ما هم با اصلاح قانون مهریه موافق بودیم چون در حال حاضر مهریه را چندان کارآمد نمی‌دانیم ولی وقتی هنوز برای هیچ کدام از این موارد اتفاقی نیفتاده است وکیل دادگستری معتقد است اگر نمایندگان مجلس در بررسی جزئیات طرح به تقلیل ضمانت اجرای سکه‌های مهریه از ۱۱۰ سکه به ۱۴ سکه و عدالاستطاعه یا عندالمطالبه بودن مهریه هم رأی بدهند نه تنها به ضرر زنان جامعه که به ضرر بنیان خانواده در جامعه است.

ضمانت اجرایی نباشد مشکلی حل نمی‌شود

عبدالصمد خرمشاهی، وکیل باسابقه دادگستری هم با بیان اینکه بارها در مورد رعایت حقوق زنان به بحث ضمانت اجرایی در مهریه تأکید شده است به «ایران» گفت: «مهریه از قدیم الایام ضمانت اجرایی نداشت و همین همیشه باعث می‌شود که اختلافات به وجود بیاید. هنوز هم مهریه ضمانت اجرا ندارد. هر چند به نظرم حبس‌زدایی از محکومین مهریه اقدام مثبتی است چون با حبس کردن مرد مشکلی حل نمی‌شود، اما این معضل را باید از همان ابتدا حل کرد و برای آن ضمانت اجرایی در نظر گرفت.» او در توضیح ضمانت اجرایی برای مهریه گفت: «اگر کسی می‌خواهد مهری در نظر بگیرد اولاً باید توان پرداخت آن را داشته باشد یا ضامنی را برای پرداخت دین خود معرفی کند. متأسفانه مردان در ابتدای کار برای اینکه خواسته‌های زن را برآورده کنند، همه چیز را می‌پذیرند اما در زمان پرداخت با مالشان را به افراد دیگر انتقال می‌دهند و یا اگر نداشته باشند همین مشکلات را در از این گذشته چند درصد از مردان جامعه مهریه را واقعاً بدهی خودشان به زن می‌دانند و خود را ملزم به پرداخت آن می‌کنند؟ به نظرم بیان این موارد در روزگاری که همه به دنبال حفظ سرمایه‌های اجتماعی کشور هستیم اصلاً به صلاح نبود ریزار در ظاهر موضوع حبس‌زدایی موضوع خشکی است، اما حل این مسأله تا زمانی که برای بقیه مشکلات زنان راه حلی مطرح نشده است، مردی از کسی دوا نمی‌کند.» او مالی را به زن انتقال دهد یا به عنوان مهریه مثلاً سه دانگ از شش دانگ یک ملک به زن منتقل شود. با این کار هم حقوق زنان رعایت می‌شود و هم بعدها به مشکلی برنمی‌خورند.»

تأیید ویدیویی در ابتدای جلسه، علاوه بر این نوبت‌گیری از طریق پلتفرم‌های رسمی دانشگاه با مراکز دارای اعتبار هم به نوعی این چالش را خنثی می‌کند و به نمایش شانه‌ها، پروانه پزشک در صفحه نوبت، شفافیت افزایش می‌یابد.» دکتر بدو درباره نقش «ویزیت از راه دور» در برنامه پزشکی خانواده می‌گوید: «اجرای برنامه پزشکی خانواده و نظام ارجاع به شکل سنتی یعنی مراجعه حضوری به پزشک خانواده، تکرار آزمایش‌ها، نبود انگیزه برای حضور پزشکان در مناطق محروم و… باعث شده بود، استقبال مردم و پزشکان از این طرح کم باشد. از طرف دیگر تجربه کشورهای مختلف نشان می‌دهد، تلفیق پزشکی از راه دور با نظام ارجاع می‌تواند دسترسی را بهبود و هزینه‌ها را کاهش دهد. به همین دلیل دانشگاه علوم پزشکی تهران در حال راه‌اندازی و توسعه ارائه خدمت مجازی در سطح یک نظام ارجاع الکترونیک و گسترش آن در سطوح بالاتر نظام ارجاع است.»

الکترونیک، سامانه نسخه‌نویسی الکترونیک و تبادل نتایج پاراکلینیک تلاش می‌کند زیرساخت لازم را فراهم کند. همچنین بیمارستان‌ها احراز هویت و ثبت لاکینگ (کلید محافظ، برای حساب کاربری است که به ما امکان می‌دهد از امنیت و حریم خصوصی‌مان مراقبت کنیم) و درگاه‌های امن برای پرداخت بانکی هم جزو مواردی است که باید در مورد مشاوره و ویزیت از راه دور مورد توجه قرار گیرد. اما سؤالی که مطرح می‌شود این است که مردم چطور می‌توانند اطمینان حاصل کنند پزشکی که انتخاب کرده‌اند، همان فرد برقرارکننده ارتباط است. به زبان ساده‌تر، پزشک شخص دیگری را به جای خودش قرار ندهد. دکتر بدو درباره این چالش توضیح می‌دهد: «این موضوع راهکارهای مختلفی دارد. به عنوان مثال بروفایل‌های تأیید شده توسط نظام پزشکی یا دانشگاه، امضای دیجیتال با شماره پروانه مطبیب با حساب کاربری،